

Nr. 4 17

15 FEURAR 1870.

DRCP
980

ALBINA PINII

LITERE, SCIINTE SI ARTE

BIROUL GAZETEI :

în Bucuresci, Pasagiul Romàn, despre Gràdina Stavri. — Ese de doà ori pe lună. — A-bunarea se face pe un an întreg. •

PREȚUL PE UN AN :

pentru capitală este 20 lei noi ; pentru județe, 22 lei noi ; pentru străinătate 12 florini. — Scrisorile nefrancate nu se primesc.

22 OCT 2019

S U M A R

Herder, aprețuire literară.
Lebăda murînda, — Copilul durerii,
— poesii de Herder.
Burger, aprețuire literară.
Lenora, baladă fantastică de Burger.
Zavera (urmare), roman istoric de Gr.
H. Granda.
Cértă din senin, o mică explicație cu d.
I. Eliad Rădulescu.

Cestia israeliților : Responsul d-lui
M. Cogăbnicenu, ministru de interne,
la nota d-lui Mellinet, agent și con-
sul general al Franciei.
Tineri și batrîni, studiu social de G.
Misail.
Moldova la 1821, poemă de I'abianu.
Inserarea, poemă de V. Cărlova.

BUCURESCI. — TIPOGRAFIA CURȚEI (LUCRĂTORI ASOCIAȚI), PASAGIUL ROMÂN.

Bibl. Univ. Cluj
873 1021

ALBINA PINDULUI

REDACTOR : GR. H. GRANDEA

HERDER

S'a născut la 1744 într'un mic oraș, Morungen, din Prusia Orientală. Era fiul unui sărac institutor. Dupe ce a luat o educație destul de mediocră, s'a dus la Koenigsberg pentru a studia chirurgia, pe care a lăsat-o îndată pentru a se ocupa de filosofie și teologie. Progresele ce a făcut într'aceste științe, i-au câștigat un loc onorabil între impiegați Universității. În urmă, circumstanțele făcând ca să fie chemat la Weimar, a fost numit president și nobilitat de prințul elector al Bavariei.

Herder este unul din cele mai mari genii ale Germaniei. Adăpat din toate științele, a influențat foarte mult asupra spiritului din timpul seii, mai cu seamă ca teolog, filosof, observator al naturii, limbilor și istoriei. Vigorea cugetării, întinderea cunoștințelor, se arăt în toate scrierile lui. Scopul statoric al lucrărilor sale era omeniarea, și marea lui operă : « *Încercare de filosofie istoriei genului omenesc* » este o glorioasă și impunătoare probă.

Herder, adăpat în cunoștința limbilor orientale, s'a aplecat mai mult a petruinde genul timpilor vechi, și imaginația de care era dotat îl ajuta să ghicască secretele.

Cântecul lui popular, diversele lui culegeri precum : *Spiritul poeziei ebraice, Terpsihora, Kaligona, Adrastea, Foi șburânde*, pun pe Herder în rangul ănteilor poeți, pe când eleganța dicției sale, nobilă și pură, îi dă acelaș rang între prosatori.

Traducem două din poeziile lui, cari ne zugrăvesc în acelaș timp atât talentul cât și sufletul din care s'a'u esalat.

LEBĂDA MURINDĂ

« Drept este ca eu să fiu unica pasere mută și fără voce! — ăicea suspinând lebăda tăcută, scaldându-se în lucirile unei seri frumoșe. — Numai eu sint din tot imperiul cărdurilor aripate. Este adevărat, nu jinduiesc vocea, nici a gășei șgomotoșe, nici a găinei cicălitore, nici a păunului întepat; dar jinduiesc vocea ta, o dulce Filomelă! atunția când, fărmeacă de accentele tele, despice încet undele și me desățez la lumina cerului! Oh! cum ași voi să te cânt,

sore de aur al serei! să îți cânt divina lumină și fericierea mea, să me afund în oglinda care mi resfață aspectul teii de rosă, și să mor!... »

Răpită și în tăcere, lebăda și afundă iar capul în apă; dar abia l ridică d'asupra undelor, și o figură luminosă apărând pe țerm, îi făcu semn să se apropie; era deul strălucitor al dimineții și al serei, bălaiful Apolon. « Plăcută și grațiosă creatură, — ăise el, — dorul ce nutreșei de atăta timp în sinul teii misterios și ruga ce ai înălțat sunt ascultate. » ăicând aceste cuvinte, atinse lebăda cu lira și făcu să resune asupra ei o notă din armonia nemuritoare. Petrunșă de acest sunet, paserea răpită deschise gura deslegată, și, de odată, esală cântec șuave, și plină de bucurie și recunoștință, cântă frumosul sore, scinteindul lac, inocenta și fericea ei viață. Cântecul melodios era dulce ca lebăda chiar. Mult timp rase încet undele, jumetate adormită în suava armonie, pină când se reafă în Eliseu, la picăorele lui Apolon chiar care atunția strălucia de pură și ceresca lui frumusețe. Cântecul care îi fusese oprit în viață, deveni cântecul ei de mörte; legătura pămîntesă trebuia să i se desfacă, căci ea veduse fața unui deii. Plină de bucurie, lebăda se culcă la picăorele lui Apolon și și plecă auzul la divinele lui accente. Soția fidelă, care îi plănese mörtea cu un cântec dușos, veni s'o reafte în locuința divină. ăeea inocentei le făcu pe amădoă favoritele ei și le inhamă la conca ei azurie, când merge să se scalde în marea ju-neței.

Răbdare, inimă care tac și speră! Ceea ce îi se reusă în viață, pentru că nu ai sci să profiți, minutul mörței îți l va aduce.

Herder

COPILUL DURERII

Odinoră Durerea veni și șeșu lingă apele șgomotoșe ale uunii torent; ea cugeta. Afundată în visăria gândirilor, ea face cu degetele o figură de argil. « Ce faci acolo, deș visătoro? ăise Jupiter care se aprodie de dinsa. — O figură pe care am făcut-o din argil; însufleșeșco, deule, te rog! — Bine! fie, să vieze, dar această creatură va fi a mea. — Nu! intrerupșe Durerea, lasă-mă-o, degetele mele au făcut-o. — Și

eŭ am însuflieit argilul,» diŭe Jupiter. Pe cãnd se disputa, se apropie ŝi Cibela, deea pãmîntului, care diŭe : «Acest copil este al meu, cãci Durerea l'a smuls din sinul meu. — Bine! strigã Jupiter, aŝteptați; iecã acela care va decide cestia, Saturn.» Atuncia Saturn vorbi aȝa : «Acetã creaturã este a vãstrã, a cãtor trei, cãci ast-fel voiesce Destinul suprem. Tu, Jupiter, care l'ai dat viaȝa, vei relua dupe mörtea ei suflarea ce ai pus într'insa. Tu, Cibela, tu vei avea ösele ei, nu poți pretinde mai mult. Iar tu, Durere! tu, mama ei, o vei avea în cursul vieȝei se. Cãt timp suflarea va însuflie copilul teu, tu nu'l vei abandona; tot ca tine, se va inclina în tãte diŭele din ce în ce cãtre mortint.»

Oraculul Destinului s'a implinit; acetã creaturã se numeŝce om. În viaȝa este al Durerei, iar dupe mörte, al Cerului ŝi al Pãmîntului.

Herder

BURGER

S'a nãscut la Wollmerswende, în 1748. Era fiul unuï preot de sat. Antea lui educaȝie a fost forȝe neingrijitã; cu tãte acetã genul învinse pedicele, cãci la doi-spre-dece ani copilul Burger, care abia scia sã scrie ŝi sã citeascã, facea versuri bunicile. S'a fãcut studiile la Universitãȝile din Halle ŝi Aschersleben iar cursul de drept la Universitatea din Goettinga, unde preȝioŝele relaȝii cu Hoelty, Voss, Stolberg ŝi alȝi amici distinȝi, îl desvoltã talentul. Prodigiosul succes al *Lenorei*, acest model de baladã fantasticã, a împins pe Burger sã urmeze cariera poeticã. El deveni poetul popular al Germaniei. Cu tãte acetã fortuna nu'l fuse fidelã ca gloria; relele întreprinderi, mãhnirile de familie mult mai amare de cãt patimile neînfrinate, fiind ãnteã cauzã, îl condamnãrã la o viaȝa miserabilã. A murit, june ãncã, la Goettinga, unde da lecȝii particulare ŝi purta titlul de profesor al Universitãȝei, fãrã sã pãmiascã însã platã.

Operile lui Burger se compun nu numai din celebrele lui poesii, *balade, ode, sonete, elegii*, dar ŝi din bune ŝi serioŝe scrieri asupra limbii ŝi stilului literar, de traducȝii în versuri din Omer ŝi Shakespeare.

Burger este considerat în Germania ca poet în tãtã puterea cuvîntului; dar meritul de inspiraȝie naivã, care a fãcut cãntecele lui popular, ŝi abilitatea versificaȝiei, care l'a cãŝtigat etima ŝi admiraȝia criticilor luminaȝi, n'au putut, cãnd vieȝia, sã l'apere de critica lui Schiller, al cãruï gust sever nu se împãca cu *hop! hop! hura! hura!* ŝi alte onomatopee cu cari

se deprinsese Burger, ŝi pe cari le justifiã genul poeziilor se.

Traducem cea mai frumoŝã din florile muŝei se, celebra ŝi popularã baladã *Lenora*.

LENORA

Lenora se scõlã cãnd mijã dião, scapã de triatele visuri : «Villhelm, soȝul meu! esci mort? esci sperjur? Vei întãrȝia mult ãncã?» Chiar în sãra nunȝei se, plecase la bãtãlia din Praga în urma regelui Frideric, ŝi de atuncia nu mai dase nici o scire de sãnãtatea lui.

Dar regele ŝi imperãtãsa, sãtuli de certele lor sãngeröŝe, alinãndu-se puȝin cãte puȝin, în cele din urmã încheiarã pacea; ŝi cling! ŝi clang! în sunetul fãmfarelor ŝi al cimbalilor, armatele încoronate cu frunȝe verȝi se întörŝe la cãmînele lor.

Peste tot ŝi neîncetat, pe drumuri, pe poduri, juni ŝi bãtrini furnic la intilnirea lor. «Dumnezeu fie lãudat!» strigã copilul, strigã soȝia. «Bine ai venit!» strigã fidaȝata. Dar vai! Lenora singurã aŝteptã în deŝert sãrutarea întörcerei.

Ea strebate rindurile, pe toȝi întrebã. Din toȝi acei cari s'au întors, nici unul nu pãte sã f deã noutãȝi despre iubitul ei soȝ. Acum sunt departe... Lenora, smulȝend' ŝi pãrul, se aruncã pe pãmînt ŝi se tãvãlesce în delir.

Mama ei alergã : «Ah! Dumnezeu sã te vede! Ce s'a intimplat, biata mea copilã?» ŝi ea ö strãnge în braȝe «Oh! mamã, mamã, el a murit! e mort! sã pãrã lumea ŝi tãte! Dumnezeu nu are milã! Nefericire! nefericire mie!

« — Dumnezeu sã ne ajute! Fiea mea, implorã pe tatãl nostru : ceea ce el face, este bine fãcut, ŝi nici o datã el nu ne refuŝã ajutorul seũ. — Oh! mamã, mamã! te înceli... Dumnezeu m'a abandonat : ce 'mi-au servit rugele mele? Ce'mi vor mai servi?

« — Dumnezeul meu, albã milã de noi! Acela care cunoŝce pe tatãl cereŝc, scie bine cã el nu 'ŝi abandoneã fii se; sãnta cumeneãturã va alina tãte durerile tele! — Oh! mamã, mamã!... nici o cumeneãturã nu pãte sã deã viaȝã celor morȝi!...

« — Ascultã, copila mea, cine scie dacã perfidul n'a fãcut alte legãturi cu o fatã strãinã... Uita'l, aide! El nu va avea un bun finit, ŝi flacãrile infernului aŝtept mörtea lui.

« — Oh! mamã, mamã! morȝi sunt morȝi; ceea ce s'a perdut, este perdut, ŝi mörtea este singura mea scãpare. Oh! pentru ce m'am nãscut! Fãcie la vieȝei mele, stinge-te, stinge-te în orãrea tenebrelor! Dumnezeu nu are milã... Oh! nefericitã ce sint!

« — Dumnezeul meu, albã milã de noi! Nu asculta blãstemele copilei mele; ea nu scie pre-

țul cuvintelor ; nu 'i-le numera ca pecate ! Fica mea, uită mahnirile pămîntesci ; cugetă la Dumneșeu și la fericirea cerescă, căci îți rămîne un soț în cer !

« — Oh ! mamă, mamă, ce este fericirea ? Mamă, ce este infernul ?... Fericirea este cu Vilhelm, și infernul, fără el ! Stinge-te, făclie a vieții mele, stinge-te în orărea tenebrelor ! Dumneșeu nu are milă.... Oh ! nefericită ce sînt ! »

Ast-fel fugoasă desperare îi sfășia inima și sufletul, și o făcea să insulte providența lui Dumneșeu. Ea își bate sinul, își frînge mânele, pînă când apuse sôrele, pînă în ora când stelele aurii alunec pe bolta cerului.

Dar ce sgomot s'aude afară ? Trap ! trap ! trap !... Pare că este mersul unui cal. Și apoi un cavaler pare că descalecă cu zurnuire d'arme ; urecă treptele . . . . Ascultați ! ascultați !... Clopotelul a sunat încet.... Clinglingling ! și, prin ușă, s'aude o dulce voce :

« Hei ! hei ! deschide-mi, copila mea ! Veghezi tu ? sau dormi ? Esei tu în bucurie sau în lacrimi ? — Ah ! Vilhelm ! tu ești ! așa de tărșiu noțtea ! Veghiam și plîngeam.... Vai ! am suferit atîta de cumplit... Dar de unde vii tu călare ?

« — Noț nu încălecăm de cât la meșul nopței ; vii din fundul Boemiei : de aceea am venit așa de tărșiu, ca să te iau cu mine. — Ah ! Vilhelm, intră mai înteuși, căci aud vîntul gîerînd în pădure....

« — Lasă vîntul să șuere în pădure, copilă ; ce-ți pasă dacă șueră ? Calul bate pămîntul pînteni resun, nu pot să rămîn aci. Vin-o, Lenoro, încălță-te, sări pe șeuă calului ; avem să mergem o sută de lege, pînă să ajungem la locuința noastră.

« — Vai ! cum voiesci tu să facem acum o sută lege pînă la locuința noastră ? Ascultă ! Clopotul meșului nopței vibrează încă. — Iecă ! vești că de senină este luna !... Noț și morți ne ducem iute ; me prind că te voi conduce astă-și chiar.

* — Spune-mi dar unde este locuința ta ? și cum este patul tei de nuntă ? — Departe, mult departe d'aci.... tăcut, nemed și strîmt, șese scânduri și două scîndure. — Este loc pentru mine ? — Pentru amândoi. Vin-o, Lenoro, sări pe șeuă, festinul nunței este preparat și ôșpeți ne aștept. »

Fata se încălță, sare, s'aruncă pe șeuă ; lănușese cu mânele ei de crin pe cavalerul iubit ; și apoi înainte ! hop ! hop ! hop ! Ast-fel resună galopul.... Calul și cavalerul abia respiraș și, sub pași lor, petrele scăpărau.

Oh ! cum la drépta și la stînga, în fuga lor, sburaș lîvești, păduri și câmpii ! cum resună sub dinși podurile ! « Ți este frică, draga mea ?

Luna este limpede... Hura ! morți se duc iute... Ți este frică de morți ? — Nu, dar lasă pe morți în pace.

« Dar ce este colo ? Ce însemnez acele cîntece ? Unde sbor acele cărduri de corbi ? Ascultă... este sunetul unui clopot, sunt cîntece funerare. — Avem să îngropăm un mort. » Și convoiul se apropie, însoțit de cîntecele cari semăn cu rancele accente ale ôșpeților din bălți.

« Dupe meșul nopței, vești înormînta corpul acesta cu tot cortegiul nostru de plîngerii și cîntece sinistre : eș, eș conduc pe șofia mea, și ve invit la festinul nunței mele. Vin-o, căntărețe, înaintează cu corul și întonează-ne imnul nunțial. Vin-o, preote, să ne bine cuvîntezi. »

Plîngerii și cîntece, tôte au încetat.... Cosciugul a dispărut. Supunându-se invitației, corolul îi urmează.... Hura ! hura ! el înconjur calul din ce în ce ; și apoi înainte ! hop ! hop ! hop ! Ast-fel resună galopul.... Calul și cavalerul abia respiraș și, sub pași lor, petrele scăpărau.

« — Iecă ! iecă ! vești tu mișcându-se, lingă acele spîndurători, fantasma aeriane pe cari luna le argintușe și le face să se vedă ? Ele danțez împrejur. Hei ! țrengarilor, apropiașve ; să me urmeze și să jôce la balul nunței mele !... Ne ducem la festinul voios. »

Huș ! huș ! huș ! tôte banda se avîntă dupe ei, cu sgomotul vîntului când mișcă frunzele uscate ; și apoi înainte ! hop ! hop ! hop ! Ast-fel resună galopul.... Calul și călăreșul abia respiraș și, sub pași lor, petrele scăpărau.

Oh ! cum sburaș, cum sburaș în departare tot ceea ce luna lumina împrejurul lor !... Cum cerul și stelele fugiau d'asupra capului lor ! « Ți este frică, draga mea ? Luna strălucese.... Hura ! morți se duc iute.... — Oh ! Dumneșeu meu ! lasă în pace pe morți !

« — Curagiș, murgul meu ! Mi se pare că cocoșul cîntă, nisipul în orar va fi îndată scurs tot.... Simț aerul diminetei.... Calul meu, grăbesce-te !... S'a finit, s'a finit calea noastră ! Patul nunțial se va deschide.... Morți se duc iute.... Iecă-ne ! »

El se aruncă cu friul lăsat spre o grilă de fer, o isbesce ușor cu un biciș.... zăvoarele se sfarăm, pörta se deschide gemînd. Avîntul calului îi duce pîntre mormintele cari, la lumina lunei, apar împrejurul lor.

Ah ! vedești !... în acelaș minut o minune îngrozitoare : hu ! hu ! hu ! Mantia cavalerului cade în fășii ca o sdréntă arsă ; capul seș nu mai este de cât un cap descărnat de mort, iar corpul seș, un schelet care ține o cósă și un orar.

Calul se nălucese furios, aruncă din nări scînteii și îndată.... hu ! se afundă și pere în sinul pămîntului : urlete uruiesc în aer, gemetș

sbord din mormintele adânci... Și inima Lenoei palpită între viață și moarte.

Și spiritele, la lumina lunii, fac horă împrejurul ei, joc și cânt : « Răbdare ! răbdare ! când durerea 'ți sfășie inima , nici o dată nu blăstema pe cel din cer. Iacă 'ți corpul liber... Dumnezeu să ferte sufletul te ! »

Burger

Z A V E R A

(armare)

NAUSICĂ ȘI CIRCEE

— Să te mai veđ o dată, Smaraldo ! — cugeta junele Gimba, și lacrimi ardetore scâldau obraji sel. — Să te mai veđ o dată... și apoi me voiu duce departe de tine, la Mehedinți. Voiu cădea la piclôrele căpitanului Tudor, cerându'i iertare că nu am mai putut să șed în București, căci me încinsese dorul de valea și pașiștea unde pentru ântefa ôră pași mel ai urmărit mfelul sglobiu ; il voiu ruga să me facă logofet la moșia vre unuia din amici sel. Iar dacă nu va voi să me ferte, dacă me va alunga ca pe un nedemn de iubirea și rēđimul lui, atunci... atunci me voiu afunda în codri... și va mă egi un resbunător al Românilor împilați, care să stărâme capul șerpilor străini cari sug sângele fraților mel !

Și junele incheștă pumni ca cum ar fi fost gata să isblăscă.

În acel timp valea Cotrocenilor se resfăta 'naintea lui, verde și însmălătat de flori ca un covor, semănată de case albe ici și colo, răcorită de Dimbovița care 'și rostogoliesce udele între doă păduri de sălcii.

Se opri în loc și, simțind că piclôrele 'i se împleticesc, se ređimă de tulpina unui nuc. Inima 'i se bătea atât de tare în căt nu cuteză să se uite spre cöstă unde ridea ochilor casa lui Cosma Moldovanul, albă ca aripa unui ânger, frumoasă ca ânteul vis al amоруlui. Ochi sel plutiră mult timp peste vale, sorbind cu voluptate murmurele și profumele cari scâldau aerul.

Sera era atât de frumoasă ! Paserile părea că se sparg în cântece. Frunzele și udele scintilau de rașele roșii ale sôrelui apuind. Fumul dela case unde se prepara cina familiei , se înălța așa de încet în aerul îmbălsămit ca cum ar fi regretat că 'și ia adio dela o vale atât de frumoasă și voioasă.

Gimba veđend fumul, strigă și cuvintele lui fură stropite de plânsul care 'i isbucni de o dată :

— Oh ! mai este un fum care n'ar voi să sbôre din aceste locuri... este sufletul me ! Dumnezeuule, lungesce'mi viața, pentru ca să me pot bucura mai mult de voluptățile și durerile acestui amor.

Și simțind că puterile'i sufletesci se renasc, plecă pe o cale umbrăasă ce urca cöstă. Observând cine-va figura lui în acel moment, ar fi veđut lupta între energie și durere încordând tôte trăsurrele acelei fețe pure, mândre și sumete.

Coti la drēpta într'un aleu de salcămii în capul cărui era lăcuința lui Cosma.

Apoi se afundă în desișul de lângă gardul care înconjura ograda. Se ređimă d'o tulpină și se ultă lung și trist prin împletitura nufelelor. Bietul june ! avea necesitate d'a mai contimpla cu nesățiu cuibul aceleia pe care nu mai avea să o veđă, căci ast-fel îl comanda vocea imperioasă a conșciinței sel.

Voii cari ați iubit în primăvara virstei, atunci când sufletul nu simte, nu vede, nu respiră de căt amor în tot cel înconjură, în aer, în lumină, în flori, în ape, în paseri, în ierbă ! — aduceți-ve aminte acele svircoliri dureroșe și voluptoșe ale inimei vóstre, și vârsând o lacrimă de compătămire pentru acel care simția mórtea și cerul în sinul sel, contimplând casa înbitei sel, lăsați'l în estasel sel. Depărtați-ve în virful piclôrelor din desișul unde 'l-ați urmat, luați serna ca frunzele să nu fășie sub pași voștri, ca ramurile să nu trosnăscă acățăndu-se de vestminte , căci veți curma simțiri și cugetări pe cari Dumnezeu și Satan numai cu bucuriile cerului și durerile infernului pot să le respălăscă.

În fundul ogradei se înălța casa cu acoperișul de olane, cu un pridvor ai cărui stâlpi erau acoperiți de ederă. În stânga spre cöstă erau înșirate bucătăria, magasiile, șopronul grajului și coteșele. În drēpta se resfăta în vale întinsa și rișetôrea panoramă a Bucureștilor. La spatele casei ridea ochilor una din acele grădini cum aveau părinți noștri și cari procurau legumele casei, umbra pentru reverie și sôrberrea cafelei, florile pentru încântarea ochilor. În ogradă o mulțime de paseri ciugăliau prin ierba care se întindea ca un covor.

Tôte din acéstă locuință respira îndestularea, pacea și regula. Cine intra într'nsa, era îndemnat să se încline cu respectul în inimă și lauda pe bușe 'naintea lui jupău Cosma, un bătrîn verde ca de cinc-șeci ani, cu fața rumenă și părul alb, și înaintea soției sel, Smaralda, o dulce și frumoasă femeie ca de trei-șeci ani, cu ochi verđi, genele creșe și părul castaniu.

Pe când Gimba sôrbe cu ochi tot ce vede

și caută cu neastîmpăr pe aceea ce inima lui dorlesce, să intrăm în grădină. Aci vedem pe Smaralda preumblându-se pîntre brasdele de flori, în mijlocul a patru copii dintre cari cel mai mare nu are de cît opt ani împliniți la sântul Petru. Ea se uită din când în când spre calea ce vine din Isvor. Aerul figurei se exprină așteptarea, dar dulce, lină și pură.

— Gimba nici aji nu vine! — îngână cu un naiv regret Tudora, o gingașă copilă de șese ani, adevărata iconă a mamei sele.

— Să'l batem când 'l-om prinde, — țise cel mai mare, — pentru ce n'a venit d'atâtea zile?

— Să'l batem! strigară cei alți.

— Nu ve las eū și mama, — țise cu autoritate Tudora.

Apoi îndreptându-se către Smaralda, adăogă :

— El n'a venit, mamă, pôte pentru că o fi bolnav!

Smaralda tresări și aruncă asupra copilei o uitătură plină de recunoștință. Părea multumită de dorul ce aveau copii seî pentru Gimba.

Dacă zefirul care 'i-a surprins multe din suspinele și cuvintele ei ascunse, ar avea gură, cine scie dacă nu ne ar spune că dorul copiilor era și în inima sa, ascuns ca o paseră rânită într'o lésă de flori!

— Trebuie să vie, — răspuse ea la așteptarea copiilor cari se uitau lung la dînsa. — O fi avut să învețe mult la scôlă.

În acel moment se auzi căni lătrînd în curte.

— Dac' ar fi el!... strigă Tudora, alergînd și eșind pe p_ota grădinei.

O paliditate dulce auri rosele dupe figura Smaraldei, și puind mîna pe sinul care 'i svecîna, se îndreptă spre fundul grădinei.

Acolo era un chioșc și într'însul o sofa de damasc.

Juna femeie grăbi pași, ca cum ar fi voit să nu 'i vîdă nimeni mișcările cari 'i trădaū simțimintele ascunse. Cădu pe sofa și mîna ei se întinse spre o gitară, alinatorul durerilor amoroșe ale femeii din acel timp. Degetele ei de crîn vibrară c_órdele instrumentului, dar nu articulară nimic. Ea nu voia să cînte, voia numai să ascundă bătăile sinului.

Or. H. Grăndea

(Va urma)

CERTA DIN SENIN

Domnul I. Eliad Rădulescu, veteranul literaturii noastre, în numărul 9 al *Tipografului Român*, ne aruncă, nici mai mult nici mai puțin, o clevetire de babă din Tîrchilescî. Domniei-sele nu 'i place ortografia noastră care

este, — cum o veda orî-cine 'și aruncă ochi, — eufonică. Numai domniei-sele acésta 'i-a scăpat din vedere, și ne acuză, și ne insultă, și ne ocărăsce, cu mînele în golduri, cu p_ólele în briū, că de ce nu scrim *Liceu* și *Pind* cu *y* (*Lyceū, Pynd*), *Haralamb* cu *ch* (*Charalamb*). Apoi dacă am scri așa, am mai putea să țicem că suntem eufonici? Unde ar mai fi consecința? Și trebuie să scie că nu ne place să facem t_óte cuvintele romănesci cu *burice* sau *țes-turi*, în c_ănt să semene ca br_ósele țes_t_óse, duc_énd fie-care cuvînt în c_ărcă un tractat de filologia sanscrită-ebraică-baldaică-egiptiacă-grecă-latină. Lăsăm acésta sarciaū, dicționarilor. Și suntem aduși a crede că așa este mai bine, și din experiența națiilor cari au adoptat de seculi sistemele contra cărora suntem, și nici pînă astă-țî nu sciu să scrie fără să ațîțe ilaritatea savanților.

Noi avem un punct de plecare : *voim o gramatică română pe care s'o învețe bine și fiul țeranului, fără să mai aibă necesitate d'a împeta limbele m_órtte; voim o gramatică basaltă pe can_ónele limbei române, așa cum o aflăm în cronicari și cărțile bisericesci.*

Dar într'acésta, illustre compilator al *Căntărei Căntărilor*, illustre autor al *Ecilibrului între am_ăltese*, nu voim să discutăm cu domnia-ta, căci versuri, ca cele înșirate la vale despre care însuși țicî că sunt profeții, ne face să dăm din ameri!

Dar de unde c_îuda d-lui Eliad pe noi? Să fie ore din mania ce au bătrini d'a cleveti tot ce fac timeri? P_óte, dar mai p_óte fi și din *Căntărea Căntărilor*. Cititori noștri 'și aduc aminte că am tradus și publicat acésta poemă, în organul nostru, îndemnați fiind de indignarea ce am simțit când am rețut *obsценitatea* publicată de d. Eliad sub un titlu care ne rechiamă cele mai nobile și mai suave imagine ale poesiei ebraice. Domnia-sa ca să repare real făcut, a tras a doa ediție din compilarea sa, cu gra-vuri și comentarii cari provoc risul.

Suntem din aceia cari respec bătrînețea, dar când bătrînețea isbesce *frumosul, binele și adevurul*, atuncia plesnim cu bicul ironiei.

Iecă versuri de d. Eliad. Citiți, Romăni, și admirați: simțimint, limbă, ortografie, imagine, claritate, versificație. Domnul Eliad face marți și pe autorul *Versurilor aurite*, pe Pita-gora.

Gr. H. Grăndea.

LA OLGA CĂMPINEANU

24. Symbolu-inteligiței s'a dat la Cămpineni; Ca mater de familie veî cresce tu bine.

Vezi da exemple bune, vei dà buni cetățeni,
D'aquesta Cămpeneanul te-alesse drept pe tine,

II

26. Iți cadu după aqueasta blândețea, bunătațea
Și facere de bine prin quare vei petrece
O viață pură, lină
Cu fruntea tot senină
Cu consciința-amică, profund consolătore
Ferice, strălucese ca adamantu în sôre

III

I. La sorti iți esse lotul lui Trismegestu-Thot.
Inventătorel artelor, sciințelor, scripturei
Astronomia verbului, industriei culturai
Que integral în tôte, el singur a fost tot.
Ca geniu al sciințelor 'i-au đis Grecii Hermes
La capu și la picioré spre svol intrariyat
Enochu 'i-au đis Hebreii; și că din cer trimces
Iar s'a răpit la ceruri, de stele încongiurat
Că domniu potent al astrelor ș'al legii que se duce
Astronomiei geniu, mai mare între sovrâni
Regulator al timpilor, nemuritor strălăce,
Mortalii lumină ud atâți ș'atâtea anni.
Quâte înt'un an suht đille, trei sute și șei-đeci
Aquest Thot è ființa que scie cum petreci
Que scio quelle foste, și quelle fițore,
Ca cum ar stă de față, è și inventătorel
Oracelor inclite faimose 'n Mizraim
Și al raționalului, emblemei teraphim,
Quari compon curentul, divin inspiratorul,
S'al Phytionisei geniu

II consacró drept premiu

Dilectei salls fillie, regina de Tarot
Quare citit spre stânga, Moys II đisse Tora
Că Logos sau Lege, domnă domnă peste tot
De popoli creatore, inspiră de Debore,
Instrue Phytionise în Delphi și în Israel
Davidi, Pindari inspiră-Iezechiel.

Veđi, lotul Tore 'ți cade, din ceruri esci dotată
Cu geniu, minte allésă, cu 'nalte qualități
Virtuți sublime, rare. Ai fruntea adorată
Și inimă thesaur d'atâtea bunătăți.
Te-așteptă fericirea, quô esci ênsuși blândețea
Que 'ți face mai sublime amorul, frumusețea.

IV

59. Nu mai încercu 'nainte, nu mai între Desiun
Ondci lotul quare 'ți cade è plinul și tot plinul
Perfecția întrégă
Un eclecticism de bunuri, și mintea 'ți înțellégă
Quôci quât predica ție iți sunt tôte prescrite
Iți sunt o 'ndatorire, promise și remase
Și ai fără vr'unu pôte
A le f mplini pe tôte

V + VI

41. + 16. Speranța 'ți sta 'nainte, victorie produse

IV

34. Te-așteptă și avere și mare opulență
I. Elind R.

CESTIA EVREILOR

Reproducem acest act pentru doă cuvinte.

Mai înainte, pentru că logica, claritatea, demnitatea Statului, cualități cari strălucese într'accest act și cari sunt esențialele cerințe ale stilului diplomatic, fac din acest respuns al d-lui Cogălnicenu la nota agentului și consulului francesi, un adevărat model de stilul diplomatic, și, prin urmare, una din bucățile alese ale literaturăi Române.

Al doilea, pentru că nici o dată cestia evreilor n'a fost espusă cu mai multă sciință, demnitate și patriotism, de cât în aceste pagine. *Le juif, le judaisme et la judaisation des peuples chrétiens de Cavalerul G. Des Mousseaux*, o carte de 568 pagine în 8°, care a eșit la Paris șilele acestea, pare a nu fi de cât espunerea întinsă a celor coprinse într'accest act.

Și din punctul de vedere *literar*, și din punctul de vedere *social*, cititori noștri, credem, vor fi mulțumiți de această reproducere.

Domnule Ministru,

Am citit cu cea mai mare luare aminte nota ce D-nul Mellinet, agent și consul general al Franciei, v'a adresat cu data 2/15 iuniu 1869, în privința isgonirei unui număr de israeliți din comunele rurale ale Moldovei.

Recunoscința ce avem pentru Francia și pentru gloriosul seú Imperator, „marele bine-făcător al României,” imă impune datoria de a da D-lui Mellinet și guvernului ce representă, esplicațiile cele mai leale și mai indestulătore asupra cestiei ce tratează nota D-niei sele.

Acésta o fac mai ales în privire că, pe cât ved. guvernul Imperial este reș informat despre împrejurările israeliților din România, și datoria noastră este de a convinge pe Francia și pe cea-altă lume civilizată că „numai în România nu sunt și nu vor fi persecuții religiose.”

Mai 'nainte de tôte, nu'mi pot ascunde durerósa impresie ce 'mă-a causat cetirea acestei note.

Dela intrarea noastră în ministru, noi, ne măgulim a o crede, am dat și în afară și în ántur probe destule despre politica noastră de moderație și de deplină legalitate, și acésta în tôte cestiile.

În privința israeliților, noi în deosebi re am

luat toate măsurile reclamate de umanitate și permise de legile țerei, spre a asigura viața, onoarea și averile lor; și, în timp de aproape șapte luni, nici un act violent nu a venit să dea o desmințire cugetărilor și măsurilor administrației noastre. Acest rezultat însă, nu l-am putut dobândi de cât ținând seamă și de suferințele populației Române, pe care la intrarea noastră în ministere, am găsit-o adânc iritată în contra israeliților din județele Moldovei.

Eram dar în drept de a ne aștepta că guvernul Frances va fi cel d'ânteu într-o recunoaștere bună a noastre intenții și neconținutelor noastre stăruinți pentru a liniși patimile și a întemeia în țară ordinea, prin satisfacerea dreptelor interese ale populațiilor.

Din nenorocire însă, încep a me teme că bunele noastre intenții nu sunt în afară așteptate dupe cum am fi în drept a ne aștepta. Vezi că israeliții nu recunosc îndestul tot ce ei datorează administrației noastre și omenilor ce o compun. Vezi cu mâhnire, pentru dinși, că ei, în loc de a se adresa la generositatea nației Române, la dreptatea Domnului și a Corpurilor legiuitoare ale Statului, ei iarăși recurg la intervenții străine. Acest mod de urmare, o spun cu toată franchețea, nu este calea cea mai nemeșită pentru ca israeliții din România să și atragă simpatiele nației, care le-a dat o largă ospitalitate și așa să ajungă a dobândi dela dreptatea ei o prefacere în condiția lor legală de astăzi.

Vin acum la chestia :

Escelenta sa Marchisul de La Valette intervine în această afacere interioară, și cu totul de competența guvernului Român, în urma tânguirii făcută presidentului alianței israelite din Paris, de către jidovi din Moldova, și apoi de către acesta adresată guvernului imperial; și această intervenție Escelenta sa o face cu dreptul de ministru al unei puteri garante, și în privire că măsurile luate de administrația română contra cărciumarilor și accisărilor israeliți din satele Moldovei, ar fi o lovire a unor drepturi puse sub protecția dispozițiilor constituționale și a convenției din 1858.

Despre plângerea israeliților din Moldova către autoritățile și asociații străine, eu m'am rostit mai sus opinia. Despre intervenirea alianței israelite către guvernul Frances, nu am a dice nimic, acesta fiind afară din cercul nostru de acție. Sint însă dator a mi face toate rezervele mele în privința teoriei că neînvoirea jidovilor dea fi cărciumari și accisari în satele noastre ar fi o violație a convenției dela Paris, și că acesta ar da un drept puterilor garante de a interveni.

Escelenta sa Marchisul de La Valette este prea luminat spre a se că autonomia României

nu datează de ieri. Principatele Moldova și Valahia, de secolii își au, și au știut a și păstra, libertatea de administrație și de legislație, asicurate fiind acestea prin vechile noastre tractate, încheiate cu cei mai iluștri și mai puținți sultanii ai imperiului Otoman.

Tractatul din Paris, și convenția ce l-a urmat, n'a făcut alt-ceva, de cât a completa și a pune sub garanția marilor puteri europene seculara noastră autonomie.

Acest drept a dobândit o renaștere și mai întinsă, și mai absolută, prin preambulul pus de către înseși puterile garante în capul „Statutului” dela 2 maiu 1864.

Acest preambul rostese testual : « Principatele-Unite pot în viitor a modifica și a schimba legile cari privesc administrația lor dinătru, cu concursul legal al tutulor puterilor stabilite, și fără nici o intervenție. »

În puterea acestui principiu, nația Română și-a dat constituția diu 11 iuliu 1866, care înlocuiese convenția din 1858 în tot ce privesc organizația internă a României.

Fac dar apel la înalta înțelepciune și la cunoscuta nepărținare a Marchisului de La Valette, să hotărăască singur dacă una sau mai multe puteri sunt acum în drept de a interveni în afacerile interne ale României, și, prin urmare, a i lovi autonomia, când frumoasa lor misiune este tocmai de a apăra, în calitatea lor de puteri garante.

Intervenția puterilor în chestia israeliților, pe baza convenției, ar fi, apoi, și cea mai puțin nemeșită; căci, tocmai convenția din 1858, art. 46, și constituția din 1866, art. 7 preved pentru israeliți un regim esceptial.

Făcându-mi rezervă în privința chestiei de drept, am acum de o plăcută și respectuoasă datorie de a da guvernământului imperial explicațiile cele mai largi și mai îndestulătoare în privința faptelor.

Din ginta latină, deprinși a vedea în Franca marea lor suroră și glorioasa lor bine-făcătoare, Români țin, mai presus de toate, la bunăvoința și stima nației franceze și a imperatului se.

Ar fi, dar, o nenorocire pentru noi ca guvernământul imperial să aibă ideea că în România este, sau ar putea fi vre-o dată, persecuție religioasă.

Toleranța religioasă este o virtute străvechie pe țărmurile Dunării de jos. De seculul ospitalitatea dată străinului este scrisă pe drapelurile noastre, și, ca o virtute strămoșască, ea este practică și de noi atât în palatul bogatului cât și în bordeiul săracului.

Istoria este martură că în vremea când în Spania omeni se ardeau pentru opinii religioase,

În vremea când jidovi, ca jidovi, se isgonă din Germania, România le acorda o largă ospitalitate, căreia dinsa astă-zi îi devine victimă! Nu, dar, o asemenea țară poate fi teatru unei persecuții religioase, poate fi calificată de barbară și dată pradă reprobației lumii civilizată.

De un timp încetează să se arunce sistematic aceste calificări. — D-vostă, în calitate de ministru de externe, cunoșteți mai bine de cât mine cauzele secrete ale acestei ridicări subite de pavețe în contra noastră.

Ei, ca ministru de interne, nu pot dice de cât că opinia publică din străinătate este indusă în eror, și că cestia nu este bine cunoscută.

În adevăr, în România cestia jidovilor nu este o cesticie religioasă; ea este cu totul de altă natură. — Ea este o cesticie națională și tot o dată, o cesticie economică.

În România jidovi nu constituiesc numai o comunitate religioasă deosebită; ei constituiesc, în totă puterea cuvintului, o naționalitate, străină de Români prin origină, prin limbă, prin moravuri, și chiar prin simțimente.

În România israeliții nu sunt ceea ce sunt în țările civilizate, adică: Francesi în Franța, Englesi în Anglia, Italiani în Italia, Germani în Germania, deosebindu-se de cei-alți locuitori ai acelor țări numai prin religie, iar în toate celelalte fiind asimilați cu desăvârșire cu celelalte clase ale populației; și acesta cu mult înainte d'a fi dobândit acele drepturi pe cari ei le reclamă în România înainte de a fi devenit de fapt Români.

Și guvern, și nație, avem tot dreptul și datorită d'a ne îngriji de progresul acestei nații străine ce stă în mijlocul nostru, și care necontenit sporesce prin emigrarea jidovilor din Galizia și Podolia, învecinatele provincii ale vechiei Polonii.

Nu este, prin urmare, la mijloc persecuție religioasă; căci, de ar fi așa, israeliții ar întâmpina interdicția sau restricția și esercițiul cultului lor, ceea ce nu este. Sinagogele lor nu s'ar ridica libere alături cu bisericile creștine. Învățământul lor religios, publicarea cărților lor de cult, asemenea nu ar fi învoite.

Dacă rabinatul, dacă învățământul religios, dacă instituțiile de creștere și de bine-facere sunt mai înapoiate la jidovi decât la creștini, cauza este însăși puțină inițiativă și gradul înapoiat de cultură al marelui majorității a israeliților, și în deosebire a celor de peste Milcov. Puținul progres ce israeliții din Moldova au făcut în ultimi ani în aceste ramuri ale îmbunătățirilor religioase și sociale, acesta o datorez numai guvernului Român, și să 'mi fie permis de a dice, și mie în deosebire, care în întreitul rând, când am avut onore a fi pus în capul mi-

nisterului de interne, chiar cu compromiterea mea înaintea compatrioților mei, și trebuie să o dice, și în contra voinței și prejudițiilor majorității israeliților, am lucrat cu stăruință la luminarea tiuerilor lor și la asimilarea lor cu cei-alți locuitori ai României.

Ei me voiu opri aci, în privința lucrărilor mele; voiu lăsa să vorbească pentru mine alăturatele acte cari mi s'au adresat de către cei mai notabili israeliți din Iași și din Bucuresci, și ale căror nume trebuie să fie bine cunoscute alianței israelite din Paris.

Din cetirea acelor acte cred că D-nul Marchis de La Valette va dobândi convincția că însuși cei mai luminați dintre israeliți se plâng de ignoranța și de prejudițiile marelui majorității a religiarilor lor, și că aci este obstacolul cel mai mare care va împedica pentru mult timp încă realțarea culturii israeliților, și prin urmare și asimilarea lor cu Români.

Va mai vedea Escelența sa că în vreme când cele-alte poporații și comunități din țară reclamă o largire de drepturi în ocărnuirea afacerilor lor, cei mai de frunte israeliți reclamă desființarea autonomiei ce li s'a dat, ca un dar funest, pentru că'i lasă pradă ignoranței și prejudițiilor multimei.

În fine, toate acele acte vor areta ministerului Frances tot ceea ce eu în succesivele mele administrații am făcut pentru luminarea și învătura israeliților, și că, prin urmare, numai administrației din care am onore a face parte, și mie în deosebire, nu mi se poate arunca numele de barbar și de persecutor în materie de religie.

Am tratat partea națională, și în trecut și cea religioasă a cesticiei; voiu aborda acum și partea economică.

Toți aceia cari au vizitat Principatele, și în deosebire Moldova, s'au înspăimântat de aspectul trist, spre a nu dice mai mult, cel înfățișez israeliți polonesi cari împoporez orașele noastre. Când ei au cercetat mai în fund comerțul, industria și meșteșurile de viațuire ale acestor mulțimi, acești căletoari s'au înspăimântat și mai mult, căci au vedut că jidovi sunt consumatori fără a fi producători, și că marea, și pot dice singura și principala lor industrie, este debitul buturilor. — Reprezentați puterilor cari re-sid în Iași, am convincția că ei însiși recunosc acest reu groșav ce rōde inima Moldovei! Și decă 'm'ar fi permis a chîama de martur pe unul din acești agenți ai puterilor europene, cari, ca puteri creștine, trebuie să aibă milă și pentru creștini din Moldova, n'ași avea trebuință să recurg la nimeni altul de cât la însuși consulul Francei din Iași.

De aceea, nu de astă-zi, ci de apurarea, fu

tot timpul și sub toate regimetele, toți Domni, toți bărbați de Stat ai României, toți acei ce port un interes viu pentru țera lor, s'au preocupat de necesitatea de a opri exploatarea poporului Român prin un alt popor străin lui, — prin jidovi.

Unul din mediile adoptate, și care și astăzi este în vigore, — voiți dovedi-o mai jos, — este aceea care opresce jidovilor statornicirea de domiciliu în sate, și în special, specularea beaurilor.

Și în adevăr, jidovi, prin însăși constituția proprietății fonciare în România, sunt puși în poziția excepțională de a nu putea avea, de a nu și statornici un domiciliu în comunele noastre rurale.

Acosta, pentru că, dupe legea fundamentală a țerei, numai acei ce aparțin la un rit creștin pot cumpăra moșii sau domenii. Părți mici de pământ, asemenea, jidovi nu pot cumpăra, fiind că proprietatea fonciară mică nu este fundată în România de cât de la 14 august 1864, — data legii rurale, — și că, dupe această lege, foști clăcași sunt mărginiți de a și vinde proprietățile lor în termen de 30 ani.

Așa dar, jidovi nu au și nu pot dovedi că, afară de copriinderea orașelor, ar avea o singură palmă de pământ care să i îndreptățască a sprijini plângerea lor, adică că ar avea în sate domiciliuri, și că administrația țară și isgonit din acele domiciliuri.

Jidovi, în sate, nu sunt de cât chiriași de case pe ceri le au nălmite cu plata de căsturi, de la unul până la trei ani. Și nici din aceste domiciliuri provisorii, cărciumari și accisari jidovi n'au fost isgoniți, pentru că mesura recomandată prefectilor prin circulara mea din 15 Ianuar 1869 nu are alt scop de cât a opri pe proprietari fonciari și pe comune de a închiria cărciumile și accisele la jidovi, acesta potrivit legii esistente. Circulara mea ăice categoric că contractele de închiriere să fie respectate până la termenul lor.

În cancelaria ministeriului meu, eu am, pe județe și pe plase, liste nominale și speciale de jidovi cărciumari și accisari, a căror contracte s'au împlinit și de acei ce, având contracte legalitate și cu termen mai lung de cât 23 aprilii (5 mai) au rewas în sate. Sunt prin urmare pus în poziție de a cunoșce condiția fiecăruia din acești chiriași, și dacă unuia măcar din ei s'a făcut vre-o strimbătate, la cea întâi plângere eu îi voi face dreptate, precum deja am făcut la toți acei cari au cerut legiuita mea intervenție.

Asemenea nu este esact că nu s'au dat cărciumarilor și accisarilor, a căror contracte au expirat, termenele necesare pentru a încasa datoriele lor de la locuitori. Din contră, eu am

dat mai multe circulare în această materie, și dălnic dau ordine administrațiilor județene de a învoi asemenea termene. Dacă cu aceste ordine subalterni au comis abuzuri, eu voi face tot ce mi va fi prin putință a le reprima; și deja am cerut prefecturei de Birlad de a mi da o lămurire esactă în priviuța israeliților ce se pretind că s'au isgonit cu violență din satele aceluia județ.

Spre a me resuma: eu nu am scos pe nici un ebreu din domiciliul său, pe simplul cuvint că dupe toate legile țerei, israeliți în România nu au drept de domiciliu în sate, precum acesta este cazul și în Serbia.

Eu am mărginit numai închirierea pe viitor de cărciume și accisuri la israeliți, și, mai în special, la cei cari se numesc Galițiani și Podoliani. Mesura acesta este întemeiată pe reglamentul organic și pe legea votată de adunarea generală și sancționată de Domnul Mihail Sturza și pe care nici o lege posterioară n'a desființat-o până astăzi, ba chiar toți miniștri de interne și înainte și în urma convenției, au ordonat și menținut aplicarea ei. Doradă sunt ordinile predecesorilor mei și anume: din 17 și 28 Iunie 1861, din timpul ministeriului d-lui Costaforu, din 5 februar 1866 subscris de general Florescu, din 11 martii și 11 aprilii 1866 către prefectura de Rimnicu-Sărat, subscris de d-nul Dimitrie Ghica, etc, etc.

Mi se va obiecta, pôte, că convenția și constituția proclamă principiul mai liberale, și aceasta fără privire de religie. Pôte să fie; însă aceste acte nu enunciez de cât principii, cari pentru a putea sfărâma legile anterioare și a fi aplicate, au trebuință de a fi traduse în legi organice și positive.

Așa convenția la art. 46 proclamă, în principiu, emanciparea clăcașilor și oborarea monopolurilor; și cu toate acestea, săteni noștri au urmat a face claca și a fi supuși monopolului beaurilor încă șese ani, până ce în 1864 s'a promulgat legea rurală ce a desființat claca, ăcema și monopolurile.

Și apoi chiar în Franca, ôre principiul libertății comerțului în aplicație nu și are excepțiile seale?

Că eu nu sunt pornit din nici o ură contra Jidovilor, și că pe cât mi este permis prin legile țerei me silesc din contră a face ca și Jidovi să pôt beneficia de avantajele libertății industriei; dovedesc alte ordine ale mele. c-ri chiar prin sate permit un domiciliu provisoriu la mai multe categorii de meseriași israeliți, precum: maciniști, velniceri, zidari, dulgeri, croitori, etc, etc.

A merge mai departe în contra legilor positive și în contra interesului nației mele, ar fi să

lipsească înseși datoriile mele de ministru român, și ar fi să compromit însăși securitatea publică, căci populațiile române negăsind în guvern protecția și apărarea lor, ar putea recurge la medii extreme a cărora cele d'ânteu victime ar fi Jidovi cărcumari.

În această situație nu un ministru, ci zece miniștri succedându-se la putere, unul după altul, n'ar putea face alt-fel de cât ceea ce am făcut eu și predecesorii mei; și acesta poate chiar în interesul Jidovilor, precum deja o și recunosc cei mai luminați dintre ei.

Și apoi Români n'au pretenția de a fi mai civilizați în 1869, de cât erau Francesii în 1806—1812.

Excelența sa Marchisul de La Valette cunoșce mai bine de cât mine măsurile excepționale, pe cari Napoleon cel mare, în interesul Francesilor, a fost silit să le ia în contra Jidovilor din Alsacia și din Loren.

Miniștri ai României, ai unei țeri cu un regim constituțional, noi nu putem a governa de cât conform cu voința nației.

Suntem datori a ține sémă de trebuințele, de păsurile, și pînă la un óre-care punct, chiar și de prejudiciile ei.

D-vódră, d-le ministru, cunoșceți furtunile ce s'au iscat și în adunare și în țéră numai când un ministru cutează să dică un cuvânt în cestia israelită; sciti la câte restálmăciri, la câtă agitație a dat loc propunerea ce în ședința din 22 maiú a. c. am făcut deputaiilor pentru a orându-i anchetá parlamentară în această afacere complicată și gravă.

Acésta dovedesce márcă iritație din partea populațiilor române, provenite din grele suferințe și din o legitimă îngrijire, căci este vocea unei nații cese simte amenințată în naționalitatea sa și în interesele seie economice. Acésta voce străină o pot înăbuși, dar nu este permis nici unui ministru român, de ori ce partidú ar fi, de a n' o asculta.

Acum, póte ni se va face întrebarea, trebuie ca starea lucrurilor, în ceea ce privesce Jidovi, să rămână nedeterminată, cum ea este astă-đi?

Respund categoric : Nu ! — Din contrá, trebuie să ne ocupám energie și neadormit cu luminarea și îmbunătățirea acestei clase numeroase a populației noastre, ca așa să ajungem la stingerea urelor populare ce sunt în contra Jidovilor, și la asimilarea lor cu cei-alți locuitori ai României.

Acésta însă, nu se va putea dobândi de cât respectându-se mai înteu interesele nației și ale țerei, respectându-se prescripțiile constituției, care, în ceea ce privesc drepturile politice, deja s'a rostit într'un chip definitiv. Și nu noi, și d'abia trei ani după promulgarea ei,

vom veni să cerem modificarea saú călcarea legel.

Dar se va dice că, în afará de restricțiile constituției, nu este nimic de făcut în acésta țéră pentru îmbunătățirea sórtei israeliților, și pentru a face din ei locuitori folositori ai celor-alte clase ale populației noastre ?

În ședința camerei din 22 maiú eu am espus cari sunt párerile mele despre ceea ce este de făcut, și doriud a supune acele párerí înaltele apreciații a guvernámintului frances, imi și permit a ve anesa aci cuvintele mele.

Dar, acésta este misia nóstră pentru viitor. Pentru trecut, și chiar pentru present, iarăși nu se pot plánga israeliți în contra României.

De la convenția din 1858 și pînă astá-đi, adică într'un șir de aprópe 12 ani, și guvern și nație au cătat să îmbunătățeze sórta Israelitilor, desființând mai multe legi ce purtau marca barbariei, și punénd legile în armonie cu spiritul civilizației moderne.

Nu cu mulți ani mai înainte, Israeliti erau adeverați *paria* în societatea noastră, și nu aveau dreptul nici măcar în materie criminală de a mărturi în contra creștinilor.

Persoanele și averile lor supuse la diferite restricții, și demnitatea omenescă chiar putea să fie insultată în ei, fără să póta recurge la scutul legilor. Asemenea mai multe profesii le erau interđise. Astá-đi acésta deplorabilá stare de lucruri a contenit ; Israeliti se bucur de libertatea de consciință și de religie cea mai absolută. Ei au dobândit mai multe drepturi civile; pot a exercita cele mai multe din profesiile interđise; ei sunt astá-đi profesori și medici, și în aceste însușiri pot fi și impiegați ai Statului; mai pot fi farmaciști, tipografi, ceea ce înainte le era interđis. Prin legea comunálă mai multe categorii de israeliti, și în special acei ce au trecut prin scóle saú armatá, au dobândit drepturi comunale. În fine, Israeliti astá-đi se bucur de mai multe drepturi constituționale. Respectul domiciliului, și al persoanei, dreptul la învețámintul salariat de Stat, libertatea de consciință, de intrunire și de presá, tóte acestea Israeliti le au pe același picior ca și Români.

Hei bine ! tóte aceste drepturi Israeliti le datoresc numai liberele voințe și simțimentului de dreptate al Românilor, fără nici o intervenție diplomatică, fără nici o presie străinú. Ei vor dobândi și mai mult ; însă, spre a ajuge la acest rezultat, ei trebuie a se otárido a se adresa numai la generositatea țerei, numai la dreptatea acelei nații care, în timpuri gume, a dat ospitalitate párinților lor, și chiar astáđi îi hrănesce cu îmbeșugare. Activitatea lor întrebunțează-o nu într'a stárni României complicații diplomatice, ci într'a da în mijlocul lor impulsii ci-

vilisației și Românismului. Imiteze pe coreligiari lor din Franța, din Anglia, din Germania, să adopte limba și moravurile Românești, să intre în școlile și în armata noastră, să dea activității și înțelegerii lor o direcție folositoare celor-alte clase ale societății, în mijlocul cărora ei viețuiesc, să se asimileze, în fine, cu cei-alți locuitori ai țerei, și cum ei vor deveni Români, de *facto*, fie siguri că România în înaltul ei simțiment de dreptate, și în deplina sa autonomie, nu va sta la îndofală de a-i strânge la sinul său, ca și pe cei-alți fi ai săi, fără a se uita prin ce cult adorez pe Dumnezeu.

Ași fi prea fericit dacă slabele mele cuvinte ar putea să distrugă din conștiința miniștrilor Francezi rețta impresie produsă de raporturile eronate ale corepondenților săi din Moldova și ale aliaților israelite; căci, precum am mai spus-o, România ține la protecția, și mai mult încă, la buna opinie a Francezilor. Și așa fiind și în chestia Israelitilor, ca și în toate celelalte, noi, și ca miniștri și ca Români, vom căuta a ne face demni de bună-voința și de stima nației franceze și a guvernului său.

Primiți, domnule ministru, espreșia prea deosebită mele considerații și afecții.

Ministru, M. Cogălniceanu

TINERI ȘI BATRINI

«Loc tinerilor! Loc junime! La lucru, copii!»

Acesta a fost strigătul opiniei publice dela o margine la alta a Francei, în ziua când Napoleon III, ajuns, prin vîrstă, prin îndărătnicie, prin consiliuri rele, prin bigotismul consortei sale, la marginea prăpastiei, în declinul vieții, a consimțit a se pogori dupe înălțimele puterii personale, pentru a inaugura era controlului, a constituționalismului, a libertății, guvernul țerei prin țera.

Ollivier cu al lui, mai toți junii, foarte junii, veni la putere.

Nu ne-am propus a vorbi de Ollivier.

Nu vom mai rechizăma între vii pe predecesori săi.

Cel d'ântefu este pus la o grea și ultimă încercare.

Cei d'al doilea sunt ca și morți. Și.... *post mortem nihil est.*

Ceea ce voim a spune, este că la 2 Ianuar, când a ajuns la putere acest ministru, eșit în mare parte din junime, presa și opinia publică și-a spus:

«Numai junii fiind și mânuind tineresc afacerile țerei, câștigă cetățenul și esperiența care face pe omul politic, și autoritatea care face pe omul de Stat. Anglia, începînd cu

Pitt, Palmerston, nici o dată n'a lipsit a se conforma acestei mîntuitoare practice. Toți omeni de stat ai Angliei au intrat tineri la putere» (1).

Care să fie ore pîrgia ce aduce pe tineri la putere și înlătură pe bătrîni, nu numai ca Thiers, Guizot, dar și pe cel ca Rouher, Forcade, etc?

Legea progresului.

În politică ca și în industrie, generația de față vrea cu ori-ce preț să mîergă înainte.

Propășirea, înaintarea, sub toate privințele, sunt nisce friguri obștești astă-zi.

Și vai! pe când toți merg înainte, numai Români dau înapoi.

Democrația franceză, nu mai este astă-zi ceea ce era Democrația de altă-dată. În zilele noastre ea spune în gura mare, prin toate cărțile, prin toate ziarele, că «nu mai vrea să trăiească exclusiv din gloriificația sa și capitalul trecutului.» Ci prepară dupe acum istoriei evenimente, cari prin hotărătorea lor însemnătate, vor întrece tot ce s'a făcut mai înainte (2);

A inaugura justiția în raporturile dintre cetățeni și popore;

A ucide miseria și ignoranța;

A libera umanitatea de teocrație și privilegii;

Într'un cuvînt, libertatea și demnitatea omenească pe temelii neștrămutable: iecă ce ambiliază noa generație franceză, iecă ce este în ajun de a îndeplini ea, și va îndeplini, fiți siguri, pentru că ea nu și numeră ani vîrstei sa și frunzele dela lauri, ci bătăile inimii pentru binele patriei și al omenirei. Dar ântefu Patria, apoi Umanitatea.... Acestă noă devisă a popórelor, Români ar trebui să o adopte înainte de oricine, căci nimeni nu e mai amenințat și mai cufundat în tot felul de nevoi ca ei.

Lupta între bine și rău, s'a început pretutinderi.

Regalitatea, dupe democrați franceși, a murit de o dată cu Ludovic XVI, care, când fu girolinat, merita mórtea de zece ori. E mórta regalitatea, fie întórcerile ofensive ale reacției ori-care, fie cualițiile puterilor ori-care, fie rătăcirile și slăbiciunile popórelor ori-care.

Iecă prețul ce are de dat luna democrație de astă-zi pentru regalitate:

«Înainte de Ludovic XVI, Regele era totul. Representant al lui Dumnezeu pe pămînt... El era legea vie și supremă, stăpîn al vieții, onórei și avereii supușilor săi, cari nu resuflau de cît dupe bunul lui plac. Ce e ore regalitatea,

(1) L'illustration din 8 Ianuar 1870; — Maurice Richard par Henri Vigne.

(2) Ch. Delescluze.

astă-zi chiar și atunci când violința sprijină tronurile? Întrebați pe Europa. Nu e an, în care să nu pice câte o corună în noroiu său în sânge, iar sorta purtătorilor de sceptruri, d'abia dacă găsește cății-va geloși în ultimele pățuri ale societății.

« Monarhi ai aur, valeți, gardii bogat îmbrăcați. Ei pot să și dea toate plăcerile grosolane. Totuși, nu mai sunt Regi... Le lipsește acel respect, care protegia pe predecesorii lor. Până și în crime, pînă și în desfrînări. De și se mai pot sătura cu laude plătițe, nu sunt nici venerați, nici considerați. Nici un om oarecând n'ar fi amenințat; chiar și atunci cînd locul n'ar fi fost usurpat, eucerit, sau păstrat, și neleguiri și crime.

« De și principiile mîntuitoare, se născute de revoluția cea mare, în 1789, au stat îndelung îngropate în pămînt, totuși, ele au ncolțit și încep a se întinde fără vuet, dela capăt la cel-alt al Europei. Spania, nu mai e monarhică ca Italia; Marea-Britanie, în cea mai înaltă de Constituția ei hărățită cum este în re-proletariatul englez și desperarea nefericită în Irlanda. Pînă și Rusia nu se poate sustrage dela concesii ce i impune prefacerea și frînțarea meruniților veștelumii. În cînt pre-Germania pe care Sadowa a abătut-o, în cînt ea, din calea sa, ea va intra în curând pe această cale. Despre Franța, dacă nu știți nimic, este că acolo, mai ales, și cît ori-un deși pînă prea tîrziu, regalitate, în fața vîlului universal, n'are fața d'a fi.

« Libertatea, în general vorbind, nu se poate așeza pe temelii stabile, de cît prin liberul concurs al voinei. Europei întregi. Ori-ce evoluție înguratică, e osîndită de mai înainte. Ideea democratică are de ridicat și transformat din frîu pînă și în bătrîna Europă cu cele 250 milioane de cetățeni ai săi, imbuțiați, pînă la mîna ousel de servilism și superstiție.... Desigur, ceea ce e va face mîne, se va judeca după grandorea pereii indeplinite de Revoluție, în cînt de scurt timp. Mîne omenire-a, liberă de pedici, nu va mai avea de cît a traduce în fapte drepturile ce i revin de la Revoluție a proclamat în mijlocul Europei înspălmîntate de sănteale ei a vîd: Y.

« În deșert a vîrscat regalitatea să se ridice în atea rînduri... în deșert, căci pururea a pînă jos, și tot mai jos. Ea nu mai e de cît o acțiune tolerată numai pentru că pe sic-care și șterge mai mult; pentru că părăsește, bucurându-se după bucat: armura ce o protegia și care va să dispară la rîma suflare populară.

« Era noastră pe care totă lumea o are de față, și care toate vocile o cheamă, n'are alt punct de

purcedere de cît în... o dată a Revoluției, dată a căreia formidabilă memorie, va rămînea pentru tot d'a-una faimosă în suvenirea popoarelor » (1).

Acestea sunt principiile unei generații ce s'aruncat, în Franția, pe arena luptelor, cu bătrînul și desnormintatul stég al lui 1789 în mînă.

Isbuti-va? întreba-vor egoiști, geloși, descuragiați.

De sigur, dacă este adevărat că lumea merge, și dacă trecutul este garanția prezentului și viitorului...

Politica tineră și virilă, dupe d. « Prosper Despin, » e esențialmente activă, întreprinzătoare, generoasă. « Omeni ce au schimbat insti-tuțiile Franței, dice domnia sea, și cari au sgdunit Europa atît de cumplit la finele se-colului trecut și începutul acestui curgător, erau toți junii. Prudinta și înțelepția bătrînilor, nici o dată n'ar fi dat nascere minunelor operate de acei omeni tineri » (2).

Dea Dumnezeu ca junimea română să ne înțeleagă! Dea Dumnezeu ca vîntele domnului Prosper Despin, să fie pentru ea un deșteptător electric!...

În cînt pentru noi, acea rivnă de lucru, acea emulație dintre tineri și bătrîni francesi, ne silence, fără de voie, a ne întorce în țera la noi și a ne aduce aminte de o asemenea rivnă, de o asemenea emulație, ce există între tineri noștri de pe la 1845 pentru binele și ridicarea României, precum și de o rivalitate tot atît de identică între generațiile născînde și apuinde la 1845.

« Bucurate, dicea pe atuncea o mamă în-telptă bărbatului ei; — bucurate că esci în-vîns, căci învingătorul este fiul nostru cel în-bit! » și :

« Bătrîni cu vremea primiră a recunoscă că trebuia să dea rîndul « copillor, » — dice d. V. Alesandri, — mai cu semă că ntr'o asemenea concesie generoasă, e gustată măgulirea unei mîndrii puterice, mîndria părintescă! Ast-fel, lucrarea sublimă de regenerare, întreprinsă de un mic numer de apostoli ai civilizației, găsi dela început un mare ajutor în dragostea mamelor, în pîrtenirea entusiastă a surorilor, și mai tîrziu, pe nesimțite, chiar în amorul propriu al părinților; ast-fel țera setoasă de reforme salutară, făcu în cîți-va ani pasuri uriașe pe calea îmbunătățirii morale.

(1) Id ibid.

(2) Prosper Despin: Etude sur les facultés intellectuelles et morales. Paris 1868, pag. 169.

« Printre acei apostoli, ajunși d'abia în primăvera vieții lor, N. Bălcescu era unul dintre cei mai convingși, dintre cei mai infocați, dintre cei mai cu abnegare. Presimțind viitorul României, dînsul se cerca a grăbi pașirea Românilor către el, purtându-le pe la ochi prestigiul strălucitor al gloriei strămoșesci, și făcend să pertrundă în sufletul lor glasul fărmeccător al istoriei trecutului (1). »

În câte-va cuvinte, d. Alesandri ne deslégă o problemă întregă : ne arată care fu tînta generației ce cu atăta tărie s'a afirmat la 1848. Acésta e prea adevărat, precum nu mai puțin e adevărat, că de atuncea lumea în idei, ómeni, trebuinți, a făcut un pas înainte.

Programa dela 1848, nu numai a Românilor, ci mai a tuturor popórelor, în parte s'a realizat, în parte s'a usat. Ea cere a fi reformată dupe noile trebuințe și generații.

Fie-care epocă vine cu necesitățile, cu caracterul și cu ómeni sei. Dar de multe ori se întimplă că uni ómeni, de și cu fisicul par a aparține generației trecute, cu sufletul, cu inima, cu principiile și aspirațiile, sunt al generației prezente și viitoare.

Esemples, de și rari, sunt și la noi în țera. Le-am numi, dar ne poprim, căci : « nomina odiosa sunt. » Cruțăm modestia lor.

Ei aparțin partidului național-democratic.

Care a fost scóla unde s'au format apostoli Românilor, cari ca Bălcescu și alți, nu s'au așit nici de prejudeții, nici de miserii, nici de lipsă, nici de persecuții, nici de sacrificii în a vere, sănătate și viață, nici de negra străinătate, cu tóte grojăviile esilului ?

Trei au fost clasele acelei scóli :

1. Monastirea Blajului, pentru Români Ardeleni.

2. Principiul « Asociației », aplicat pe acel timp mai mult de cât astă-đi la întreprinderi literare, științifice, artistice, etc.

(Societatea literară din 1845).

3. Punerea în comun a inimilor, a cugetărilor, a simțimentelor (Minjina).

Erau două centruri din-cóce de Carpați. Unul în Bucuresci, altul în Moldova, la Minjina, fosta moșie a d-lui C. Negri.

Ceea ce scim despre Societatea literară, este acésta. În octombriu 1843, se întocmise în Bucuresci serate literare, în tóte mercurile. Ele se alcătuiau din Golești, Bălcesci (N. și C.), Bolintineu, E. Predescu, Filitis, M. Anagnosti, Negulici, Urianu, Bălășescu, Eliad, Laurian, Voinesci, Tel, și alți bărbați. Cele ma-

multe debateri s'au ținut asupra limbef. Se făcuse o apropiare între deosebiți autori și deosebitele sisteme. Se cerca a ajunge la unul, dupe care să scrie toți, ca să lipsiască o dată acest al doilea Babel.

Seratele aceste au făcut mare șgomot în Bucuresci. Toți cari la început le critica, acum se întreceau ca să intre ca membri. De mult nu se veduse în țera o adunare mai regulată și hotărîtă, de vr'o două-đeci de tineri (1).

De aci a eșit Magazinul istoric. Despre al doilea centru, Minjina, d. V. Alesandri ne-a păstrat, în viața regretabilului Bălcescu, o descripție, nu numai amănunțată, nu numai instructivă, ci îndușătoare chiar. D'aci aflăm iniurierea amicală exercitată de d. C. Negri asupra inimii tinerilor ambelor țeri surori; C. Negri, iubit de toți « pentru înțelepciunea sa dréptă, pentru blândețea și nobileța caracterului seú; » C. Negri, recunoscutul pe atunci de « Decan al tinerimei » și chîmătat de atunci încóce, cu numirea dragălașă de Moș Costache sau Unchiașul (2).

« Dîna de Sântul Constantin și Elena, ne spune d. Alesandri, era nu numai o serbătoare pentru dînsul, dar și pentru amici lui. Pe tot anul în acea đi, veniau mulți tineri de la Bucuresci ca să ia parte la serbarea de familie dela Minjina, serbare frumoasă, patriarhală, și care în curând luă un caracter național. Mulți din acei ce au murit, precum N. Bălcescu, C. Filipescu, A. Rusu, Coradini, etc., au asistat la prasnicele homerice, la vinătorile întocmite pe câmpurile nemărginite ale țerei de jos, la horele vesele de țerani și țerance, amestecați la un loc, mână în mână cu cavaleri și damele din salónele ambelor capitale. Costăchită Filipescu ducea hora cu pornirea voinicéscă a unui fecior de munte. A. Rusu așit glumele Româncelor cu spiritul seú șagălnic. N. Bălcescu, còprins de entusiasm, la privirea flăcăilor, ce dăntuiau cu pletele în vînt, ăcea : « O ! mândră óste va avea România când 'i-ar veni rindul pe lume. »

« Visitele noastre anuale la Minjina pentru dîna lui Negri, petrecerea frățescă în sinul familiei seúe, înălestrată cu cele mai frumoșe calități ale spiritului și ale inimii, vor rămănea suvenir neșterse din memoria noastră. Acele pelerinagiuri în țera de jos a Moldaviei au avut o neprețuită influință în favorul mișcării naționale de la 1848. În Minjina tineri osteniți, descurația de greutatea misiiei lor, prindeau o noă putere pentru luptele viitoare. Moldoveni și Mun-

(1) V. Alesandri, în « N. Bălcescu. » Vođi « Revista Romăna » V. 1862, pag. 308.

(1) Propășirea, fôse științifică și literară. Iazși 1844 pag. 16. Mizele-

(2) « Revista Romăna » pe 1862, p. 312.

tenă, aveai privilegiu a se cunoșce d'apropo, a se stima, a se iubi, a pune la un loc întristările lor; a face proiecte mărețe pentru renașterea «patriei comune», a se înțelege pentru formarea opiniei publice în țară. Țic patrie comună, Țic țară, pentru că la Minjina nu mai erau Moldoveni și Munteni, ci Români; nu erau două țări pentru Români, ci o singură țară, o patrie comună! Unirea exista în inimă: ea se tâlmăci în cuvinte și prinse rădăcină, ca o plantă cerească, pe acel loc ars de soare și lipsit de plantele umbritoare ale pământului» (1).

Când în vara anului 1845, Bălcescu plecă de la Minjina la București, Țise tutulor, îmbrățișându-i cu lacrimi: «Plec de aici cu sufletul plin de convingere, că ne va ajuta Dumnezeu și ridică nația română la rangul ce i se cuvine printre cele alte mari nămură ale lumii. Adio! sint ferice!»

Bălcescu pleca cu cea mai stăruitoare hotărâre d'a continua publicarea «Magasinului istoric».

L-a continuat trei ani. Evenimentele l-au pōprit. Români știu că «Magasinul istoric» este unul din hambarele literaturii naționale.

Despre cel d' al treilea clas al școlii, de care am mențiat, nu putem face mai bine de cât a cita pe fericitul G. Șincaiū, care vorbi basat pe Samuil Klain (Micul) acestea: «Cu adevărat se pōte Țice, și cu bună seamă așa este, cum-că monastirea Blajului a adus pe nămul românesc, la cunoștință, la învețătura și la înțelepciune. Așa grăia călugărul Samuel și eu încă întăresc Țisele lui, pentru că Monastirea aceea mult bine a făcut nămului românesc...» (2).

Astă-Ți organele pecătōse ale desmățatului nostru guvern își bat joc de titlurile de la Blaj.

Iartă-le lor, Dōmne! căci nu știu ce fac... Sunt beatași de străini.

Ne-ar putea întrea cine-va: de ce am făcut această abateră de la subiectul primitiv?

Ne esplicăm:

Vrem să fim drepti. Drepti către noi înși-ne, drepti către alți. Drepti pentru generația de față, tot pe atât cât vom fi și pentru cea trecută.

Puul dacă a făcut aripi, să nu uite, dupe ce a sburat, cuibul în care s'a născut, crescut și încălȚit. Să nu uite aripele și calda inimă ce l-a dat viață și l-a protegiat. Ingratitudinea este defectul numai al puilor de năpircă, cari mușc sinul ce l-a adăpostit. Și vai! biata Românie mulți pu de năpircă a mai crescut ea...

Uitați-ve numai la favoriți Țilei de astă-Ți și va fi destul.

Am atras băgarea de sēmă a lectorului asu-

pra societății literare dela 1843. asupra Minjinei, asupra Blajului, asupra acelor cuiburi în cari s'aū format o bravă, o leală, o generōsă și devotată generație, care a făcut mult pentru libertate, naționalitate, istoria și literatura națională. Ea a făcut pe 1848, acest al doilea etap ce înțilnim în calea regenerării nōstre dupe 1821.

Am adus, credem, datoritul on.agiū generației care trebuie, în curând, să dea pasul rindului de omeni ce intră actualmente pe scenă. Acuma fic-ne permis a revindica pentru această tineră generație aceeași îngăduință și încredere, de care s'a bucurat premergători ei.

«Democrația, Țic cei de la Reveil, n'are trebă buniță de capi, dacă respinge tōte dictaturele, «chiar și pe aceea a devotamentului. De aci însă «nu urmează că ea nu numeră în șirurile sele «ōmeni în destul de recomandabili, prin străducirea talentului, prin serviciile făcute și încercările nobil suferite, pentru a exercita, la «un moment dat, o folositoare înriurire asupra «direcției spiritelor. (26 Ianuar)».

Generația de astă-Ți adinec recunoștōre celor cari l-a deschis ochi și l-a aretat calea, nu cere alta de cât libertatea d'a merge înainte și tot înainte, pe căile Românișmului, Democratiei și Constituționalismului, dar a merge singură pe propriile ei picțōre, necondusă, nici hătuită de nimenea.

Alt-fel, junimea nici va putea areta ceea ce vrea și pōte la rindul ei, nici se va pregăti spre fapte mari, în aceeași școlă a inițiativii, a muncii, a suferințelor, a sacrificelor, din care a eșit acei ce ne-aū dat pe 1821, 1848 și 1859.

Epitropia și perpetua nevirșnicie, timpesc acul minței și al înțelegerei.

(Traian)

G. Misail

MOLDOVA LA ANUL 1821

de Vasiliū Fablan Bob, născutul la 1795 și mort la 1834

S'a întors macina lumii, s'a întors cu capu 'n jos
Și merg tōte din potrivă, anapoda și pe dos;
Sōrele d'acum resare dimineța la apus
Și apune despre aeră către resărit în sus.
Apele schimbându'Ți cursul dauă să întōrcă înapoiū,
Ca să bată fără milă cu isvōrele resboiū;
S'a smintit, se vede, firea lucrurilor, ce la eale
Aflându-se din vecie, urma pravilelor sele.
Ți-aū schimbāt, se vede, încău și limbele, graful lor;
Că tot una va să Țică, de me me suif sau me cobor.
Tōte pin' acuma câte se părău cu neputință,
Eșind astă-Ți la ivellă vor putea avea credință;
Timp mult nu o să mai trēcă 'și-a ara plang pe mare,
La uscat corăbieri nu s'or teme de 'necare:
Ce-o să Țică-atunci pescarul, când în ape curgătōre
Îl va prinde mreja vulturii și dibăniū sburătōre?

(1) Revista Română 1862, p. 342.

(2) Șincaiū în Cronică, t. III fața 258 — 269.

Ce-o să dîcă vîntorul, când în loc de turturele,
Nevêjleud niel cîmp niel codri, va pușca dîodii și stele?
Nătărăule ce umbli pe a cerului fajud!

Disu-'nî-a erî nopte luna 'ntalînd-o la promenadă,
Suma vécurilor scrisă pentru tine 'n acest loc
S'a deșirât de pe crugul sôrelui cel plin de foc.
Iar de escî vre o comită, rătăcî-tă dintre stele
Și umbli fără de scire, eșită din rîndurile,
Ce 'ntârșiere 'ndelungă te ține 'n calea cerescă,
De îngânî cu migăele armîcna űngerescă?
Dacă escî planetă noă, și vrei ca să fii soție,
Colindând pe lîngă sôre în sistema ce se scie,
La depărtari a cădută te întorçe pe o cale
Și nu eșî nebusco din hotarul sferic tale.
Cuteșând tu mai aprôpe, vei fi ars de multă parî;
A să degerî din potrivă, de te vei depărta iară.
Iecă Aurora vine cu vesmînta luminată,
Alungând spaîmele noștei, peste cîline depărtate;
Ieră steoa Afroditei vârsând roă și țâcôre,
Deschide cu-a sele rađe pôrta lucindului sôre.
'Era nu ș' ce să mai dîcă, vorbele d'abia 'ncepură,
Când un nor venind cu plôe îi spălă vocea din gură.
Cât era macina lunei futorșă cu capu 'n jos,
Mergead tôte din potrivă anapoda și pe dos.
Ietă cã d'acum resae sôrele la resarî
Și apune cu țîmbire despre sêră la sântî;
Luna, stelele și cîte planete umblă pe cer,
Aû intrat ca din vecie iar în scrisiele ror sferi,
Și stîbiile rid tôte, bucurându-se, vedênd,
Că armonia cerescă întocmită de curînd,
Le aședă 'ntr'o unire, dându-le sante mîsurî
Și le pune iar la cale duce vechile scripturî,
Într'o noă atmosferă, ce din vécuri cu noroc
Se deșiră de pe crugul sôrelui cel plin de foc.
Ietă, cã resar pe rôta pămîntului futocmit
Ca din morțî la înviere, popôre, ce-aû fost perit;
Ietă marea și uscatul staû în mîrginile lor,
Deschise pentra viața făpturilor tutulor,—
Apele pășîndu'șî cursul, n'aû să se 'ntôrca 'napoîș,
Ca să bată fără milă cu isvôrele resboîș.

Niel munți țîn vîrfuri 'nalte, să'șî surpe stâncele 'n
vâi,

Peste munca și sudôrea locuitorilor sel.
Tôte pîn' acuma cîte nu se putea pe pămînt,
Eșînd astă-dîi la ivelă pot să aibă creșmînt.
A trecut, se vede, vremea, când era plugul pe mări,
La uscat corăbieri n'aveau frică de necărî;
Aû trecut ș'acele șile, spaîma noștei când umbli
Dioa mare la lumină fără a se rușina.
Astă-dîi păstorul se culcă fără frică lîngă oi,
Și cu fluorul la gură ultă grija de nevoi.
Ce-o să dîcă-acum pescarul, când în Prutul cel curat
Nu'î va prinde mreșa vulturî și dihanîi de sburat;
Ce-o să dîcă vîntorul când în loc de turturel,
Veșînd iară'șî cîmp și codru, nu 'npușcă dîodii și smel.
Mira-se-va și plugarul, când vara la secerîș
Vor sta spice aurite pe mărăcinî și scăiș.

Dumneșeule de unde peste nisce țeri așa
Se revarsă cu undare asteptată mila ta!
Se revarsă și ne află inecașî în lăcrimîrî
Ca copii fără mamă, cătând urme de cărărî.
Lăsând urma părintescă, Moldovenuî amăgit
A intrat în căi străine și d' atunci a rătăcit.
Căile era 'nverșite, pe unde cei vechi călca
Și 'n pămîntul cel de astă-dîi nu'șî cunôșce casa sa.
A tunat la mîșlă-nopte și sôgeta a sborat,
Spărgênd cetățî întărite, peste munți a fulgerat.
Spuneșî, munților, voi tôte, și, vâi, cari v'a'î deschis
Spăimăntate înaintea trăsnetului cel trimis.
Acolo neșters remâne sângele-atător bărbașî
Cu care și noi astă-dîi ne vedem rescumerașî.
Imperate prea mărite, nu'șî întorçe fața ta
Dela nênuul care jură, cã în véc nu va ulta
Faptele milostivirei ce reverșî numelui seû
Cu nespușă îndurare din slava tronului teû.
Cu lacrimi udăm țerema pămîntului dobândit,
Ce'î vedem de 'mperătescă pavădă astă-dîi umbrit.
Cu lacrimî de mulțamire urma ta o sârutăm,
La icôna feșei tele din inimă noi sântăm.
Cu gurile amôrșite a glăsci nu 'ndrănesc,
Și ce pôte biata limbă cu tot graul omenesc,
Când inima leșînată dup' atâtea nedreptășî
Se despice de durere la a tele bonătășî?
Fost-a cînd odinioară un arbore odrășlit,
Fus de mînă străbunescă, îndelung timp ne-a um-
brit,

O sabie cercuită, ce nu'î trebuie tălmăci,
Dacă, când s'a cules rodul, ea dăramă pe copaci,
După multă pustiire și braclul ei spăriat
Ajungênd pînă aicea, a venit și 'l-a tăfat:
'L-a tăfat și 'n putrejuce dorme astă-dîi pentru toșî,
Cel ce avea să umbrêșcă pe copii și strănepoșî.
Ah! a'î scôte la 'oviere cu lacrimî de se putea,
De atunci și pînă-acuma, de cîte ori înfloră!
Ce pot lacrimî și suspine când de mult n'a prorocit,
Că el numaî în grădină de virtute îngrădit,
Cu munca ta, Moldoveno, și sudôrea 'nrouat,
Va putea ajunge iară la florea ce a picat.
Aicea dar trebuiese minte numai și bărbat,
Când în mână, și unelta și grădina'î s'aû dat;
Căci scumpa sămîntă încă la adânc în rădăcinî
Șede-ascunsă și așteptă să se curățe de spinî,
De dudău, de buruene, de scaul neprîncios,
Ca așla resrînd iară, să dea și fruct și folos.
Dar cu timpul cel de astă-dîi pînă-atunci și tot așa,
Patriotule iubite, ce mai putem aștepta,
Când acea pasere rară, ce-a vestit dupe senin
Ôre când scăparea lunei cu o frunză de măslin.
La noi încă pînă-acuma, într'un véc mai prefăcut
De potopul altor rele, să strebată n'a putut;
Ș' o corabie, ce pôte fără cărmă, când pe mări
A remas dupe fortună părășită la 'ntimplărî?
Cele măguri viforoșe fumegân l tot plôe cer,
Și îngănă cu-a lor neguri mersul norilor pe cer,

Când el vrea să se reabane, el să 'ntorc în sus și 'n jos,
Nor pe nor tot se ridică, car' de car' mai spărios
Și 'n a lor înveluire ca balauri înțeștați.
Mii de spațiu și năluce fac ochilor întristați.
Astă-ți când alurea toate din pământ pină la cer
Se măresc în armonia luminătoarelor sferi,
Astă-ți când lumea cea lină într'o pace ce-a încins
Cu ale sale tari brațe popore ce s'au fost stins,
Noi suntem cari cu altă lume nu ne mai vedem
Și la ori și ce scăpare dumeri nu ne putem ;
Nici căldură, nici răcedă vre-o dată mai simțim ;
Având firile luate, de ce mergem, amormim ;
Tinde tinde, milostive, puterică mâna ta !
In noianul fără margini să perim, nu ne lăsa !
Tinde mâna, și ne scote la limanul arătat
Cu cea bătă luntrișoră ce de valuri s'au sfărmat ;
Căci din așa haos, numai virtutea brațului teă,
Sprîjinită de puterea unui singur Dumeșeu,
Atunci mântui ne pote, când cu traful ticăit
Vom desbrăca și vestmintul vechiului nepocăit.

INSERAREA

de Vasiliu Cărlova, născut la 1809 și mort la 1831

Pe când abia se vede a soarelui lumina
În virful unui munte, pe fruntea unui nor,
Și zefrul începe mai tare de suspina
Prin frunze, pe câmpie ceva mai lățitor ;

Pe acea plăcută vreme, în astă tristă vale,
De sgomot mai de lături, în tot d'a-una viă
Pe muchia cea mai naltă de mă așed' cu jale
Singurătăței încă petrecere de țiu.

Întorc a mea vedere în urnă, înainte,
În drepta sa în stînga, când sus când iar în jos ;
Ș' ori unde priviri multe a desfăta ferbinte
Și inimă și suflet găsesc mai cu prisos.

Când o câmpie plină de ierbă mi s'arată,
Pe care ostenește vederea alergând,
Ș' a căreia verdetă de flori impestrițată
Se 'ntuneceă cu noaptea pe cer înaintând ;

Când o dumbravă desă, cu fruntea sa măreță
Încoronetă câmpul, s'arata mai frumos,
Și ne'necetă din sinu'l revarsă cu dulcetă
P'a câmpului verdetă un vînt mai recoros.

Pe de o parte lărăși o giră șerpuiesce,
Și 'ntocmai ca o pîușă se vede albă jos,
Ce ni se pare încă în vînt că filfiesce
Mișcându-se de petre talașul albicios.

Cu ce plăcere încă s'aude de departe
Un glas de păstoriță, un fluier de păstor ;

Ce dupe câmp cu turma se trage la o parte
Și lasă, când se culcă, pe căno pășitor.

Dar mai aproape — aicea s'aude o murmură...
De rîu să fie ore, ce curge nevedat ?
Pe lingă el când trece, păstorul nu se îndură
D'un pas să'și depărteze așul un minut.

Cât colo filomela de multă întristare
Ascensă în stofă cantă cu glas petrunător
Ce prin ecoi se duce și altora de spune
Că pșteptol d'aude ese, hrănește mare dor.

Delături și zefrul ascultă cu plăcere,
Și pîntre foi se plimbă ca umbra de ușor ;
El numai câte-o dată, rugându-se îi cere
Ca cîntecul' să se ție ceva mai mulțisor.

P' acea singurătate, ce ochiul sus privește,
Când rațele de sîre natura stăpînesc ;
Îndată ce și umbra de noapte se ivesce,
Grămeșile de stele încep de strălucesc.

Încet, încet și luna, vremelnică stăpînă,
Pe orizont se urcă, câmpiile albind ;
Și pîntă de tăcere, c' o frunte mai blajină,
Își caută de cale vederca mulțămînd.

Acum și somnul vine ușor de odihdesce
În ale sale brațe pe ori ce muritor ;
Ființa milostivă de sus îi poruncește
Pămîntului să fie în veci mîngăitor.

De multă nemișcare, ce face peste toate,
Vederea improjuru' se 'ntorce cu fiori ;
Pămîntul în somn dulce un gemet par' că scote
Și cerul ni s'arată acum mai cu răcori.

Dar astui suflet jalnic, lipsit de mîngăere,
Odihnă, mulțămire nu' pot găsi de loc ;
Ori unde veselia din inimă îi pere,
Și de aceea umblă fugar din loc în loc.

Ce caută, nu scie, dar simte că lipsește
Ființa, care pote să'l facă fericit ;
Și neputend găsi-o, în vreme ce-o dorește,
Sub negura mîhnirei mai mult s'a rătăcit.

Întocmai ca o luntre, ce slobodă pe mare
Nu pote de furtună a mai găsi pămînt,
Ce n'are nici speranță, că pote de 'ntimplare
Cu vreme s'o arunce la margine vr' un vînt. —

STATUA LUI TRAIAN

Cea mai renumită statuă de marmură a Imperatului Traian, reprezentând de două ori natura, ținând în mână dreptă sabia și în mâna stângă un volumen; enirasat și cu toga drapată pe brațul stâng; statua cea mai frumoasă a Imperatului Traian, din muzeul Florenței, loată prin fotografie și apoi litografiată cu un norocit succes, se află de vânzare la administrația *Trompetei Carpaților*.

Pentru doi sfații numai pôte avea cine-va această prețioasă imagine, scumpă sic-cărui român, reprodusă cu artă în mărimea ordinară a tablourilor.

Nu scim ce am putea recomanda mai bine spre ornament de murî interiorî de comună atât urbană cât și rurală, de școle și de ori ce loc unde se adună români, de cât această litografie a celei mai perfecte statule a Imperatului Traian, din câte au ramas ale pătrunului nostru pînă la noi.

Recomandăm dară, și ca idee și ca ornament, imaginea marelui Traian tutulor Românilor de ori ce opinie socială sau politică ar fi, cum și de ori ce stare în societate.

Se depune din această litografie, la tôte birourile telegrafo-postali, precum și la tôte librăriile, aprea se vinde în tôte părțile României, tot pe doi sfații esemplarul, din care preț, se vor opri tacele legănite postali.

Acest prețios odor l'a adus în România d. Ion Poplescu, administratorul diarului *Trompeta Carpaților*, în toamna acêsta, cu ocazia călătoriei sepe prin Italia.

Marcu Ulpiu Traian, mai numit și Crintul, fu cel d'ântelî Imperat Roman de origină streină Romei. El s'a născut în Italia, aproape de Sevilla la 18 Septembrie anul Romei 806 iar anul mântuirii 53, dintr'o familie veche, reputată prin valoarea și onestitatea membrilor ei, nu însă nobilă dupe cum era privită noblețea romană, pentru că abia tata lui Traian a fost cel d'ântelî nem care s'a onorat cu revestirea demnităței de Consul.

Traian făcu cele d'ântelî companii cu tatăl-seu. A fost numit pretor în anul 86 și Consul pentru prima oră în anul 91.

Domițian l'a trâmnia întelî în Spania și apoi l'a cblămat îndărăt ca să l' pornească cu legiōnele în Germania, unde tulburările amenințau Imperiul. Traian

desfășură în Germania atâtta capacitate intelertuală și așa mare valoare de armo în cât Nerva care urmă lui Domițian, îl adoptă ca succesor al seș la Imperiū, îl creă Cesar, îl numi General, Imperator și l' dete puterea tribuniciară.

Traian era la Colonia când i-se făcu cunoscut mōrtea lui Nerva, în anul 98, și fu îndată recunoscut de către popor și de către legiōne Imperat.

În anul următor 99, Traian intră în Roma și împărți grâne și bani poporului. În anul 101, Traian se puselu capul legiōnelor și prni din Roma ca să respingă năvălirile Dacilor, cari prăpădeau provinciile romane de pe dreapta Dunărei, și ca să silfască pe Decebal să renunce la tributul ce l' plăteau Romani încă din timpul Imperăției lui Domițian.

În prima espediție învingend pre Decebal, Traian îl impuse aspre condiții de pace, pe cari Decebal le primî; dară în dată dupe retragera lui Traian le călcă făcend și mai mari rele provinciilor de pe dreapta Dunărei. Traian dupe ce triumfă pentru prima oră în Roma în anul 103 se întorse asupra Dacilor și pînă la sfinele anului 105 nimici pe Decebal cu tôte puterile lui. Decebal se sinucise cu tōtă țara lui, Dacia, deveni provincie romană sub nume de Iacia Traiană rându-ită între provinciile Augustului.

În aceiași epocă Corneliu Palma, guvernator al Siriei, reduse asemenea Arabia în provincie romană.

În anul 106 Traian se întorse în Roma, triumfă pentru a doa oră, și începu mari și varie construcții între cari și columna Traiană, pe care se arat tôte episoadele și resbōtele sepe contra Dacilor, despre cari episoade nici un istoric d'ai lui Traian, din căți au putut parveni pînă la noi, nu face nici o mențiie. Columna Traiană so sfârși și se dedică în anul 113.

Traian a fost numit Consul de șese ori și l' s'au prlungit Consulatele; a primit titlul de *germanic* încă trând Nerva; titlul de *dacic* la 103, dupe primul seș resbel contra Dacilor, și titlul de *parthic* la anul 116, și a murit în Selinonta în Cylicia în anul 117, dupe o împărăție de 19 ani și lăsându reputația de un Principe dintre cei mai perfecti care au onorat vre-un tron. El a fost primul Imperat cărui Romani l'au dat magnificul titlu de *optimo principi*.

